

מזיכרונותיהם של מנחם מאיר ופרדריק ריימס על חסידות אומות העולם מפעילות בית יתומים בצרפת

מנחם:

סיפרנו שארגונים שונים פעלו בתוך המחנה. ביניהם היה הארגון היהודי להצלת ילדים OSE, *שהחליט כי תפקידו העיקרי עתה הוא להגן על הילדים היהודים ולהציל אותם. תכניות ההצלה הוצאו לפועל בסיועם של ארגונים שונים, וההעברה שלנו ממחנה גירס נעשתה בידי אגודת הידידות האמריקאית של הנוצרים הקווייקרים. אנדרה סלומון, נציגת ה-OSE, איתרה מקום ל-48 הילדים: הועברנו ל"בית יתומי האומה" (Maison des Pupilles de la Nation), מוסד בדרום צרפת, בכפר אספה, לא הרחק מהעיירה סנט גודן (St. Gaudens). היה זה אחד מבתי היתומים שהקימה ממשלת צרפת לאחר מלחמת העולם הראשונה (שבה נהרגו 1.4 מיליון צרפתים) לשם קליטת ילדים שאמותיהם האלמנות לא יכלו לפרנסם. עתה, 22 שנים לאחר המלחמה ההיא, היו מקומות פנויים בבתי היתומים, והצרפתים הסכימו לקלוט אותנו בהם.

פרד:

עד לאחרונה לא היתה לי תמונה ברורה לגבי כל הקשור ליציאה מגירס, עד שבאחת השיחות שלנו לקראת כתיבת הזיכרונות סיפרת לי, מנחם, על המכתב שקיבלת מאחת הפעילות של הקווייקרים, גברת אליס רש. להלן ציטוט מתוך מכתבה:

גברת הלגה הולבק (Holbek), ראש המשלחת של אגודת הידידות האמריקאית, שמעה על הגעתם של מגורשי גרמניה למחנה גירס. מדלן בארו (Barot), ראש ארגון הסיוע הפרוטסטנטי CIMADE*, התמקמה זה חודשים אחדים במחנה, וזאת מבלי שהשלטונות ידעו על כך. הלגה הולבק פנתה למדלן כדי לבחון כיצד הקווייקרים יכולים לסייע. הן נסעו לגירס והחליטו על חלוקת תוספת מזון. גברת הולבק הבחינה מיד בבעיית הילדים. בשובה לטולוז היא יצרה קשר עם אנדרה, עם מושל מחוז פו, ועם הנהלת המחנה... הלגה פעלה אצל המושל בטולוז.** בבית יתומי האומה שבאספה, אותו כפר קטן למרגלות הפירנאים, היו 100 מיטות. מחציתן היו תפוסות על ידי ילדים צרפתים. מושל המחוז העמיד לרשותה של אנדרה

* Oeuvre de Secours aux Enfants, ארגון לסיוע לילדים.

* Comite intermouvements auprès des évacués

** צרפת מחולקת גם כיום 95- מחוזות, שבראשם מושלים שאותם ממנה הממשל המרכזי.

סלומון את 50 המקומות הפנויים, בתנאי שהקווייקרים יספקו את המזון לכל הדיירים ולא רק לילדים היהודים.

... עבר זמן עד שהפעילות המנהלית נשאה פרי ועד שההורים השתכנעו. בסופו של דבר שיכנענו את ההורים שמחוץ למחנה יהיה לילדים טוב יותר, שם הם יקבלו אוכל ואולי ילכו לבית-ספר... קיווינו גם שההורים יוכלו לבקר את ילדיהם...

אנדרה סלומון והזוג כהן התלוו לילדים בנסיעתם במשאית, תחילה לאורלורון, משם ברכבת לסנט גודן, ושוב במשאית לאספה. אנדרה נפרדה לשלום, ונסעה לה לדרכה לאחר שנתנה את האישורים המתאימים למנהל בית היתומים, מר קובו (Mr. Couvot). במקום נשאר מר קובו, שלא ידע מלה בגרמנית, ו-48 ילדים שלא ידעו מלה בצרפתית.

מר קובו טילפן למשרדי הקווייקרים בטולוז וזעק: "ה צ י ל ו! שלחו אלינו מישהו הדובר גרמנית!" הלגה שאלה אותי: "האם את יכולה לנסוע לאספה?" נסעתי עם פרפרים בבטן. והרי לחלק מזון ובגדים הוא דבר אחד, ואילו לטפל בארבעים ושמונה ילדים לא מוכרים ולהשגיח עליהם זה דבר אחר...

מנחם:

בינואר 1983 הוענקו להלגה הולבק ולאליס רש אותות הוקרה כחסידות אומות העולם על פועלן בתקופת השואה בצרפת. אנו, ילדי גירס-אספה, המלצנו עליהן.

מקור: מנחם מאיר ופרדריק ריימס, "האם העצים פורחים אצלכם?". יד ושם, ירושלים 2000, עמ' 57-59.